
E-biomed - fremtidens forskningsformidling?

REDAKSJONELT

NYLENNAM

Et amerikansk forslag om et åpent Internett-basert publiseringsforum for all medisinsk forskning utfordrer dagens vitenskapelige tidsskrifter

E-biomed er navnet på et nytt Internett-basert publiseringsforum for vitenskapelige artikler som nylig er foreslått av Harold Varmus, lederen av National Institutes of Health (NIH) i USA (1). Planen er å etablere en helt ny måte å formidle forskningsresultater på. Ifølge Varmus vil det nye systemet være langt raskere og billigere enn dagens vitenskapelige tidsskrifter, og tilgjengeligheten vil dessuten være universell gjennom åpen Internett-tilgang.

E-biomed vil ifølge den skissen som foreløpig foreligger, ha to deler eller nivåer. Det ene nivået minner mye om en felles elektronisk utgave av dagens tidsskrifter og foreslår drevet i samarbeid med etablerte vitenskapelige tidsskrifter. Her skal manuskripter kunne innsendes til ordinær faglig vurdering (peer review), og forfatterne kan selv velge hvilken redaksjon, dvs. hvilket tidsskrift, som skal forestå denne vurderingen. Etter eventuell godkjenning skalså den enkelte artikkel offentliggjøres med det aktuelle tidsskriftets "kvalitetsstempel", men gjøres åpent tilgjengelig gjennom en felles database på Internett.

Den andre delen av E-biomed skal være langt åpnere for forfatterne. Her kan artikler som ikke tilfredsstiller defaglige krav til det øverste nivå, publiseres. Forfattere kan også publisere sine manuskripter direkte på dette nivået uten ordinær faglig vurdering. For å sikre et minimum av kvalitetssikring og for å hindre direkte misbruk av ordningen foreslås det at alle artikler som publiseres på dette nivået, skal anbefales av to personer blant en stor gruppe "autoriserte godkjennerne".

Forslaget har allerede fått stor oppmerksomhet i USA (2), blant annet fordi det kommer fra den største og mektigste medisinske forskningsinstitusjonen i landet. Reaksjonen fra de etablerte vitenskapelige tidsskriftene er stort sett negativ. Floyd E. Bloom, redaktør av *Science*, uttrykte nylig stor skepsis mot forslaget under en redaktørkonferanse i Montreal. Forslaget, og særlig

muligheten for å publisere artikler som ikke har gjennomgått fagligvurdering, oppfattes som en trussel mot de tradisjonelle tidsskriftene og deres arbeid for å kvalitetssikreforskningsformidling. Den tidligere redaktøren av *New England Journal of Medicine*, Arnold S. Relman, hevder at et publiseringsforum som E-biomed kanskje kan være egnet for medisinske basalfag, men at ordningen er uegnet for klinisk forskning (3). Mens basalfagsforskning stort sett leses og brukes av andre forskere, er kliniske forskningspublikasjoner rettet mot leger i kliniske stillinger. De tradisjonelle tidsskriftene setter forskningsfunn i en større sammenheng, blant annet ved hjelp av redaksjonelle kommentarer, og dette er nyttig både for klinikernes og allmennhetens bruk av resultatene, understreker Relman (3).

Forslaget om et åpent og fritt tilgjengelig forum for medisinsk forskningsformidling er et uttrykk for dendemokratiseringsprosess som ny informasjonsteknologi medfører. Ikke minst må det sees som en reaksjon på den store prisøkning det har vært på vitenskapelige tidsskrifter, gjennomsnittlig 9,5% årlig de siste ti år (4). Tidsskriftenes krav på overdragelse av forfatternes opphavsrett til sine artikler, spesielt i USA, har sannsynligvis også hatt betydning.

Åpen tilgang til Medline, som også drives av NIH, har ført til en stor økning i bruken. Varmus' forslag om E-biomed på mange måter en videreføring av ideen om fri og rask tilgang til all medisinsk forskning. Om det blir realisert, vil E-biomed føre til en betydelig økning av informasjonstilgangen for leger flest, en tilgang som allerede er uhandterlig for mange. Behovet for hjelp til å velge ut særlig viktig, relevant og pålitelig informasjon vil formodentlig i seg selv sikre grunnlaget for medisinske tidsskrifter i en eller annen form også i fremtiden, elektronisk og/eller på papir. Selv om det kan være mange betenkeligheter ved E-biomed, herunder en økning av den engelskspråklige dominans som allerede foreligger i medisinsk forskning, blir det spennende å følge prosjektet videre.

Magne Nylenna

Magne Nylenna (f. 1952) er redaktør av Tidsskrift for Den norske lægeforening. Han er medlem av styret i European Association of Science Editors og av International Committee of Medical Journal Editors (Vancouver-gruppen).

LITTERATUR

1. <http://www.nih.gov/welcome/director/ebiomed/ebi.htm> (1.6.99)
2. Marshall E. Varmus circulates proposal for NIH-backed online venture. *Science* 1999; 284: 718.
3. Relman AS. The NIH "E-biomed" proposal - a potential threat to the evaluation and orderly dissemination of new clinical studies. *N Engl J Med* 1999; 340: 1828-9.
4. Case MM. Views of the current marketplace for scholarly journals. *ARL: A bimonthly newsletter of research library issues and actions* 1998; oktober: 1-2.

Publisert: 20. juni 1999. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 16. februar 2026.